

МІЖНАРОДНІ ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Канціренко Е. О., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри загальноправових дисциплін ННІПП НАВС Букач В.В.

Крім внутрішньодержавних правових гарантій, Конституція України передбачає також і міжнародно-правові гарантії прав та свобод людини і громадянина. Відповідно до ч. 4 ст. 55 Конституції кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертання за захистом своїх прав та свобод до відповідних міжнародних організацій, членом або учасником яких, є Україна.

Проблема співвідношення міжнародно-правового та внутрішньодержавного регулювання виникає при зіткненні двох галузей права – конституційного й міжнародного.

Гносеологічною основою співвідношення права з цього питання є теорія, згідно з якою міжнародні стандарти переважають над нормами національного законодавства і мають бути інтегровані у внутрішньодержавні правові системи. Саме тому у ст. 9 Конституції України зазначається, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною внутрішньодержавного права.

Найважливішими міжнародними правовими актами, що знайшли своє відображення в Конституції України, є Загальна декларація прав людини прийнята резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 року, Конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Міжнародні пакти про громадянські і політичні права та про економічні, соціальні і культурні права прийняті резолюціями Генеральної Асамблеї ООН 16 грудня 1996 року, Права людини при здійсненні правосуддя прийняті резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 20 грудня 1971 року, Підсумковий акт Народи по безпеці і співробітництву в Європі від 1 серпня 1975 року, Декларація про право на розвиток прийнята резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 4 грудня 1986 року, Конвенція про права дитини прийнята резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1986 року та інші.

Слід зазначити, що сучасний міжнародно-правовий механізм захисту прав і свобод людини охоплює міжнародні організації та установи, що безпосередньо розглядають питання, пов'язані з порушенням прав і свобод людини, а саме:

Центр з прав людини Екологічної і Соціальної Ради ООН;

Комісію з прав людини ООН;

Спеціальні органи ООН – Комітет із прав людини (Міжнародний пакт про громадянські і політичні права), тощо;

Верховний комісар ООН із заохочення і захисту всіх прав людини (з прав людини);

Європейський суд із прав людини. У громадян України можливість звертатися до Європейського суду з'явилася після вступу України до Ради Європи і прийняття 17 липня 1997 року Законом України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року», Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції. Відповідно до Конвенції Європейський суд працює на постійній основі та складається з 40 суддів (по одному від кожної держави – члена Ради Європи).

Європейський Суд не скасовує та не змінює рішення національних судів, а вносить нове рішення, яке є обов'язковим для виконання державою-відповідачем. При цьому, як свідчить практика Європейського Суду, правовий захист порушених прав нерозривно пов'язаний зі справедливим відшкодуванням шкоди.

Умисне невиконання службовою особою рішення Європейського Суду з прав людини тягне кримінальну відповідальність за ч. 3 ст. 382 КК України.

Слід зазначити, що Європейська конвенція про права людини і основні свободи є серед міжнародних документів найдетальнішою й щодо процесуальних гарантій.

Право на судовий захист йдеться, також, у ст. 8 Загальної декларації і ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські й політичні права.

Право на звернення громадянина до відповідних міжнародних установ чи органів міжнародних організацій не обмежується лише Європейськими наглядовими інститутами. Існують й інші інституції глобального міжнародного рівня (наприклад, Комітет ООН з прав людини, Міжнародний комітет проти катувань, тощо), до яких можуть звертатися громадяни України за умови ратифікації Україною відповідних актів міжнародного законодавства. Проте ці інституції не є власне судовими органами, а прийняті ними рішення зазвичай не мають формальної (юридичної) обов'язковості].

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ГАРАНТІЙ ПРАВ ЛЮДИНИ

Льченко Б.О., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, професор кафедри загальноправових дисциплін ННПП НАВС Пустовіт Ж.М.

Права та свободи людини і громадянина гарантуються і забезпечуються державою, проте вона може обмежувати їх у внутрішньому законодавстві, тому існують міжнародні стандарти прав людини, засоби та способи міжнародного контролю за їх дотриманням.

Крім того, що кожна особа може скористатися можливістю захисту за допомогою системи національних судів, існує також право використати авторитет Європейського суду з прав людини, який є постійно діючим судом у Страсбурзі, створений 21 січня 1959 року згідно з Європейською Конвенцією про захист прав і свобод людини, яку Україна ратифікувала 17 липня 1997 року, визнавши тим самим обов'язковість рішень Європейського суду.

Дана Конвенція є правовою основою діяльності Європейського суду з прав людини, що визначає компетенцію та основні засади його діяльності, які надалі розкриваються через інші нормативні акти – Регламент та Практичні інструкції, котрі приймаються Головою Суду. Конвенція зараховує Голову Суду, його заступників, голови палат та інших суддів до Великої палати, яка уповноважена розглядати справи, передані до неї і лише в трьох випадках, передбачених статтею 30 Конвенції. Вона являється однією із трьох різних типів органів, створених даною Конвенцією, до яких також слід віднести палати (де здійснюється більша частина роботи Суду) та комісії, які розглядають однозначно недопустимі справи, визнають неприйнятною або вилучають з реєстру справ індивідуальну заяву.

Як показує практика, проблема звернень громадян до Європейського суду полягає, по-перше, у повільній судовій машині (розгляд справи може тривати роками), а по-друге, не кожному дозволяє фінансовий стан заплатити 5000 доларів за розгляд справи. Більшість звернень до Європейського суду визнаються неприйнятними і вилучаються з реєстру у зв'язку зі складністю процедури подання і розгляду заяви, а саме:

мають бути дотримані умови, що стосуються суб'єкта подачі заяви; необхідно, щоб заявник вичерпав усі внутрішньодержавні способи правового захисту свого права;

заява може бути прийнята, якщо з дня ухвалення останнього рішення у цій справі внутрішньодержавними судовими органами минуло не більше шести місяців;

Європейський суд не розглядає: анонімні заяви; заяви, які одного разу вже були розглянуті; заяви, що є предметом розгляду в іншому міжнародному органі із захисту прав людини; заяви, несумісні з положеннями Конвенції, явно необґрунтовані або такі, що містять ознаки зловживання правом звернення до Суду (п. 3 ст. 35).

У більшості випадків громадяни самостійно звертаються до Європейського суду, що не завжди сприяє розгляду та задоволенню скарг. Більшість із них спочатку визнають неприйнятними через неправильне формулювання вимог або посилання на невідповідні статті Європейської конвенції з прав людини.